

'pòmul prominent' (*DAmen.*) veg. encara *DAG.* (que aquest ja cita en *PDAPenya*. Ara bé això tingué moltes aparicions en castellà però com a adj. aplicat al peu «juanetudo» *los pies galindos* apareixen en el *Cuento de Carlos Maines* de la primera meitat del S. XIV, en el poeta Carvajal del *Canç.* de Stúñiga (mj. S. XV) i en el *Corbacho* de l'Arx. de Talavera (1438) no en les Serranas de l'Arx. de Hita (a propòsit de les quals en parla *MRLida, RFHisp.* II, 123); veg. l'article del *DCEC* (GALINDO).

Com indico en aquest article, tot ha de venir del nom de persona *Galindo*, molt freqüent en la documentació medieval d'Aragó (l'Alt Aragó en especial), molt més que a Castella o a Cat. (*Gali*). Sembla tractar-se d'un nom de persona deixat pels sorotaptes, car no té forma ni arrel germànica, mentre que els *Galindai* foren famosos com una poderosa tribu veïna dels prussians de llengua bàltica. Probablement es tracta d'una al·lusió als peus «juanetudos» propis de molts rústics i pastors, ram en el qual els muntanyencs de l'Alt Aragó han fet sempre un paper de primer pla; la conservació del grup -ND- (cf. cat. *Gali* < *Galín*, amb ultracatalanització com *rodó, bla, Coll Pa*) prova precisament que es tracta d'aplicacions del nom dels pastors aragonesos, i dels objectes frívols apreciats en l'ambient pastoril: cf. les mil «baratijas» que demanen les Serranas a l'Arxipreste Juan Ruiz, i les que ell els porta. No hi ha doncs «onomatopeia» com diu *AlcM*: el mot no té fesomia de tal i la forma *galindang* que en alguna banda ha trobat aquest diccionari, és una forma deformada intencionalment en les tonades etc. de les cançons populars; tampoc no té res a veure amb *galant* i menys amb el cast. *lindo* com diu aquest.

En el Princ. s'ha aplicat *galindó* també a un noieta (cf. el que hem dit de *galindaina*, cita d'EmVilanova allí), des d'on, com ha passat amb *xicot, xicota*, va passar a designar l'amoreta, el «promès»: «—Visca la Dindarella! —crijà en Rafel, alegrement encarant-s'hi. —Que ja tens *galindó*, que tan refilas, maca? —Axò pla —féu ella també joyosamente—. Faig crida per si 'm surt», *MrnVayreda (Puny.1.4 xxiv, 366 (282))*. I des d'això s'arriba a 'bufó, bonicoi': «el preciós Romancer del Mestre Aguiló --- tan *galindoy* aplec ---», article anònim de la rev. vigatana *La Veu del Montserrat*, 1893, 240. Cf. *galindó* a *galió* (GALERA). *Galindejar*, i amb *r* repercussiva *galindrejar. Galindà*.

Galingal, V. galangal Galinorba, V. galina (GALL)

Galió, V. 'vaixell', V. GALERA; en el sentit de 'remor confusa' men., potser ve més aviat de ugoalaió, ll. ULULATIONEM (veg. UDOLAR), si bé contós amb el nom d'una galera a causa de la remor de la xurma.

Galiona, galiot, galiota, V. galera Galip ('espècie de cigarro'), sembla abreviació de *galiquenyó* per *caliquenyó*, amb canvi de *galic* en *galip* per confusió amb *GALIP Galipada, V. gàlib Galipanda, V. galipàndria Galipandàs, V. galiardevu*

GALIPANDRIA o CALAPANDRIA, 'refredat greu' i altres mals forts, probablement alteració de *calamàndria* 'espècie d'abric gros o catrecòlica', per comparació amb un mal pesat que ens cau damunt com tapant-nos, potser per influència de *galipar, engalipar, 'ensarronar'; calamàndria, també calamandra, potser és alteració d'un sinònim calamaco, de procedència americana aborigen, per influència d'un quasi-sinònim hopalanda* (potser compost del cat. ant. *opa* amb l'it. *palandra*). □ 1.ª doc.: *Calapàndria*, 1839, Lab.; *calipàndria*, c. 1800, *DAG.*; *galipàndria*, 1902, Vayreda.

Com a equivalent de *constipat* en Lab. També registra *calapàndria* «malaltia» el *DAG.*, amb la frase «gafar o arreplegar una *calapàndria*», i afegint-hi com a variant *calipàndria*. En català central he sentit des de noi *calipàndria* i *galipàndria* (sempre amb -i-): el darrer m'ha estat un poc més familiar. Únic to de llengua que, en què s'usa el mot, que té sempre un matís fortament ponderatiu i bastant afectiu. En EmVilanova la senyora Mundeta Calamanda dona permís al pretendent xerraire que festegi amb la filla «a la escaleta, que estareu més vigilats que aquí dalt ---. —Vaja, mestressa, no hi festejo jo a la escaleta, net; que vol que ab lo batarell de l'ayre que baixa pel badalot agafi una *calapàndria* que 'm baldí de ple a ple?» (*Plorant i R.*, 108.2f.).

Com que mestre Fabra no va recollir el mot en el *DFa.* ni en el *DOrt.* en cap forma, Ed. Fontserè va posar-li *calipàndria* al marge d'aquest. «El vell Albert --- sols per referències se sabia que havia passat moltes trifulques, que algun temps havia patit molt, i que totes les seves xacres provenien de ferides i *galipàndries* atrapades a darrera dels trabucaires, als que, junt amb altres joves del seu temps, havia feta molta guerra», *MrnVayreda (Puny.1.4, pròl., 21, 25)*. *AlcM* troba aquesta variant només a Barcelona, la primera en el Lluçanès, la segona a Olot, Torelló i Llobregat; i, en el B. Emp., les primeres totes dues; per a un refredat fort (l'acc. que he sentit sempre), la sífilis, i algun gam de les plantes. No es diu res de l'origen.

Sembla que hagi d'haver-hi relació amb *calamàndria* conegut en català només com a propi de Mallorca i Menorca, que designa principalment una mena de roba («roba, cast. *calamaco*», *DFgra.*, *DAmen.*), però que segons *AlcM* també pot significar una «tupada o renyada forta» (*donar calamandri*), acc. que pot servir de pont d'una idea a l'altra, en una forma anàloga a la que suggerixo a dalt: és «una roba de llana de lli llistada que usen homes i dones»; i, segons la glosa de Tià de Sa Real, es comprèn que designa també la vestidura que duen, feta d'aquest teixit: «les jornaleres portaven *calamandri* d'aquell fi»: la forma en -i resulta, no cal dir-ho, de la reducció fonètica de -ia a -i que és normal en els parlars balears, encara que hagi dut com a conseqüència que alguns ho tractin com a masculí (*DFgra.*, Tià); altrament la forma documentada és sempre *calamàndria*, que segons *AlcM* apareix en un doc. mallorquí de 1782, en un text popular menorquí, i pronunciat *kolamàndria* a Maó, «*calamàndria*: roba,